

Место једноставне лепоте

Улица која сада у Београду носи име кнеза Александра Карађорђевића испуњена је миром. Када њоме прође, човек поново схвати колико воли Београд

УЛИЦЕ

Ана Атанасковић

Почетком лета је било доста киша, а усред њих једна промоција књиге у **Палати уметности Милана Дојчиновића**, на коју смо кренуле другарица и ја. Једна од деоница био је и Булевар кнеза Александра Карађорђевића.

Кијаметно време, али без обзира на то, улица смирена, неокрвљена хладним воденим иглицама. Као да јој нико ништа не може. На каменним зидовима који се уздижу тик над тротоаром било је пуно пужева, још смиренских. Зидови, хрпава царства за бића која своју кућу носе са собом. Храпавост им не смета, ништа не смета спором а упорном кретању, безбрижном постојању, тако супротном од брзања у које нас увлачи модеран свет. Није чудо што је Дали био фасциниран дивотном геометријом њихових спирално увијених љуштурса.

Вратила сам се у уличу у дану у коме није било кише. Мирорили су облаци, личило је да су кишосовни, али улица је остала сува. А у њој, као и на почетку лета, и као увек, некаква измештена стварност. Другачије личе.

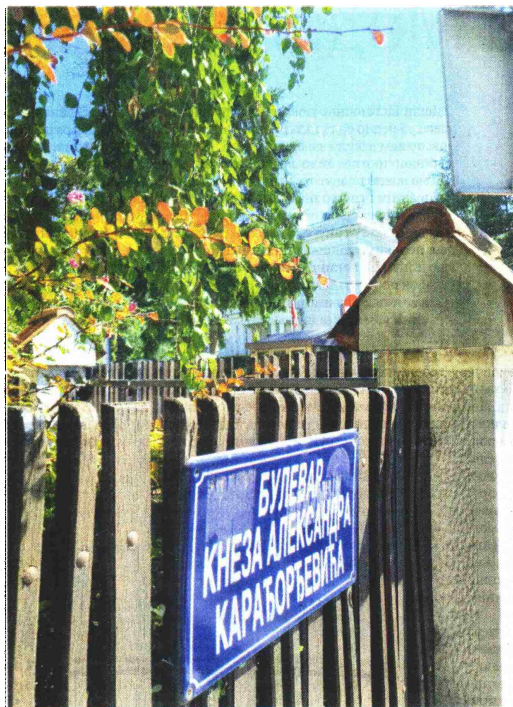
Ту је ниска зграда с полукружном стакленом надстрешницом и голубар-

ником у дворичу. Онда вила у којој је амбасада Албаније, некада власништво предратног рентијера Милана Дојчиновића. Монументална је у ретро-белом. Није било људи, као што их није било ни у оно кишно предвече. Има, тако, улица, чије су судбине тиховне.

Следећа „станица“ је дрвена двооришна врата налик на обрнути штит, каквих има у Немачкој, на пример у манастиру Маулброн, где су зграде старе око 900 година. И изнад те штитасте, средњевековне капије и дуж целе улице просули су се бршљани. Море бршљана чији таласи додирују плочник.

После раскрснице с Улицом Виле Ракијеве (стержног ли имена!) нижу се палате и куће, а у дворичима јабуке, крушке и рузмарин. И, онда, опет незаобилазни пужеви, њих три, на хрпавом, каменом зиду, иако није пао дажд. Ту су, можда они исти од ономад, кренули су некуда, али не брину где ће и када стићи. Њима није стало да знају колико има до краја лета, до краја слабоде, ни до краја зида, чак. Све своје собом носе, а бртва у кућницама нема. Иду уличом која се некада звала Булевар мира, али ни тога није битно. Они мир већ имају, не морају да ишаде да се вихором врати тло улице!

А на отплати, трава, иако још триста чуда. Ту се одоле жолуцине на упушканом купћу близу зграде с пентагоном енергијом, амбасаде САД. Вила **Емма** се пролиње преко пута у својој лепоти. Мало изнад је Јованкина кућа, тј. вила **Бор** (саграђена почетком тридесетих година прошлог века за трговца енглеским штофовима Чедомира Петровића) у којој је живела Јованка Броз, а која је сада резиденција премијерке. Ту су и сиње јелке и њива-

Булевар кнеза Александра Карађорђевића, детаљ Фото А. Атанасковић

сте украсне биљке. У ствари, нијанса им је јепто између митзелене и боје хладног жада.

И, на крају крајева и на почетку почетка, на широком завршетку улице је Краљевски двор породице Карађорђевић. С њим се враћамо на почетак приче, на име улице и на кнеза који је носио то презиме.

Ко је био он? Био је Карађорђевић савант кнеза Петра Првог. Рођен је у Тополи две године након избијања Првог српског устанка, као најмлађи син Јелене и Ђорђа Црног Петровића. Као у причи, најмлађи је постао наследник, али не због прелажења гора и мора и

борбе са змајевима, већ зато што су му старија браћа преминула релативно млада. Одрастао је у избеглиштву, у Аустријској монархији и у Русији. Почетком су му Вождови саборци, али нису имали довољно те војну школу у Кишињеву није завршио.

Кад је Милош Велики попустио (не престајаш, с правом, да зазире), вратио се у Србију, али не као аутант кнеза Михаила Ђорђевића. Изгледа да је кнегиња Љубица то издејствовала. Када је Милош Велики абдицирао, а Михаило, син његов, морао такође да оде, постао је кнез Србије. Тако је одлучила народна скупштина на Врачару. Био је то човек чија је судбина

била омеђена усудима Обреновића. И његовог оца. Као да је живео у више крлетки, туђих. Кажу да до ступања на престо није имао политичких амбиција.

Да ли је бар неочекивано, изненађен и изненада поставши кнез, хрићо само у својој крлетки? Да ли је успео из ње да изађе током тих шеснаест година? Власт му је била ограничена Уставом. Упоређивали су га са оцем. Неки млинови у земљи су млили чекајући повратак Обреновића. Тешко да је и у сопственој крлетки могао бити сам иако је по духу био просвећен и неауторитаран.

Да ли је био срећан због порода? С кнегињом Персидом је имао десеторо деце. Да ли је био задовољан спроведеним реформама? Вероватно јесте јер је донет кодекс грађанског права, уведена је стајаћа војска, унапређиване су школе. Основани су Народна библиотека и Народни музеј. Министар просвете је био Јован Стерија Поповић, а Илија Гарашанин је написао *Начертаније*.

Да ли Терезије памте како је било његовој души? У кући коју је држави пролао председник Државног савеза Стојан Симић Карађорђевић син је смејство свој двор и учинио га европским и налик западњачким.

А баш са Запада, и то из Беча, прецизије из алеје Мараконер-гасе, у Србију је поново стигао Милош Велики, а Карађорђевић син је сипао с трона и отишао на своје имање поред Темнишвара. Спокој коме је све време тежио био је нарушен када је оптужен за саучесништво у атентату кнеза Михаила Обреновића. Одбранио је своју невиност на Пештанском суду. Да ли је тада коначно пронашао мир?

Умро је у Темнишвару. Улица која сада у Београду носи његово име испуњена је миром. Када њоме прође, човек поново схвати колико воли Београд. Прође и схвати, све је на овом свету једноставно. Кажу, лепота је само у путу, не у циљу. Али зашто се не би направио баланс? Значајни су и пут и циљ.

А кнежев лични мир? Да ли се сав слело у уличу или га је пронашао? Није га имао ни у смрти, када му је лобања украдена из гроба у Бечу. После тог немилог догађаја његови су посмртни остаци сахрањени на Оplenцу. Тако њих нико не сме и не може да га узнемири.